

Sygn.akt III AUa 340/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 września 2013 r. w B.

sprawy ze skargi T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 6 grudnia 2011 roku sygn. akt III U 716/11 o wypłatę emerytury

na skutek apelacji wnioskodawczyni T. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 stycznia 2013 r. sygn. akt III U 767/12

I. zmienia pkt 2 i 3 zaskarżonego wyroku i nadaje im następującą treść:

„2. zmienia wyrok opisany w pkt 1 w ten sposób, iż wznowia wypłatę emerytury T. S. od dnia 1 października 2011 r.”

„3. wniosek dotyczący żądania odsetek od świadczenia emerytalnego od dnia 1 października 2011 r. przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.”,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz T. S. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt III AUa 340/13

UZASADNIENIE

T. S. wniosła o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 6 grudnia 2011 roku wydanym w sprawie sygn. akt III U 716/11. Jako podstawę wznowienia wskazała art. 401¹ k.p.c., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012 roku pod pozycją 1285, mocą którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw. W skardze sformułowała żądanie zmiany zaskarżonego wyroku w taki sposób, aby dokonać wznowienia

zawieszanej emerytury od dnia jej zawieszenia tj. od dnia 1 października 2011 r. i przyznać jej prawo do odsetek za opóźnienie w wypłacie tego świadczenia za okres zawieszenia.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu skargi, wyrokiem z dnia 17 stycznia 2013 roku wznowił postępowanie w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 6 grudnia 2011 roku w sprawie sygn. akt III U 716/11, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienił decyzję organu rentowego z dnia 23 września 2011 roku i wznowił wypłatę emerytury T. S. od dnia 22 listopada 2012 roku, a w pozostałym zakresie skargę oddalił.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż stosowanie do art. 401¹ k.p.c. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z konstytucją stanowi podstawę wznowienia postępowania. Taki przypadek zachodzi w sprawie niniejszej bowiem wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12 OTK-A 2012/10/121) opublikowanym w Dzienniku Ustaw pod pozycją 1285 z dnia 22 listopada 2012 r. Trybunał ten stwierdził, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012 r. pod pozycją 1285. W ocenie Sądu Okręgowego, skoro Trybunał nie określił daty wejścia w życie swego orzeczenia, to w świetle art. 190 ust. 3 Konstytucji RP orzeczenie to wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, a zatem z dniem 22 listopada 2012 r. i dopiero od tej daty należało wznowić wypłatę świadczenia. Jako podstawę prawną swoich rozstrzygnięć wskazał art. 401¹ k.p.c. w zw. z art. 412 §2 k.p.c. i 477¹⁴ §2 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając powyższy wyrok w części dotyczącej odmowy wznowienia prawa do wypłaty świadczenia za okres od 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Z treści apelacji wynikało, iż skarżąca kwestionuje pogląd Sądu Okręgowego co do tego, że orzeczenie Trybunału może stanowić podstawę do wznowienia wypłaty emerytury dopiero od momentu jego ogłoszenia, zamiast od 1 października 2011 r., czyli od momentu wejścia w życie aktu, który okazał się następnie niekonstytucyjny.

Wskazując na powyższe, T. S. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wznowienie wypłaty emerytury również co do okresu od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Bezspornym było, iż T. S. decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B. z dnia 31 maja 2010 roku nabyła prawo do emerytury od dnia 1 maja 2010 roku (k. 28-29 akt rentowych), a po uzyskaniu tej emerytury kontynuowała dotychczasowe zatrudnienie w Urzędzie Skarbowym w A.. Decyzją z dnia 23 września 2011 r. (k. 97 akt rentowych) organ rentowy wstrzymał jej wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r. na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), który to przepis na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) miał również zastosowanie do prawa do emerytury odwołującej się nabytej przed wejściem w życie art. 103a.

Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12 OTK-A 2012/10/121) opublikowanym w Dzienniku Ustaw pod pozycją 1285 z dnia 22 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dla przypomnienia wyjaśnić wypada, iż przedmiotowa ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 257 poz. 1726) w swoim art. 6 dokonała zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych między innymi właśnie poprzez dodanie art. 103a. zgodnie z którym - prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Uznany za niekonstytucyjny (zakresowo) przepis art. 28 tej ustawy nakazywał stosowanie między innymi wprowadzanego art. 103a ustawy do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) - przy czym w stosunku do takich emerytur miał być stosowany on od dnia 1 października 2011 r.

Skutki zakresowej niekonstytucyjności przedmiotowego art. 28 są takie, iż z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił on moc w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. lub przed 8 stycznia 2009 r.

Bezspornym w sprawie było, iż skarżąca T. S. należy do kręgu osób, które prawo do emerytury nabyły właśnie w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., kiedy to nie było obowiązku rozwiązywania stosunku pracy (decyzja z dnia 31 maja 2010 roku nabyła prawo do emerytury od dnia 1 maja 2010 roku, k. 28-29 akt rentowych).

Oznacza to, że w stosunku do niej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z pewnością wywołuje bezpośrednie skutki prawne. Pozostaje zatem potrzeba rozważania skutków derogacyjnych niekonstytucyjnego przepisu, co nie zawsze jest łatwe do określenia, w szczególności, gdy chodzi o określenie, czy wspomniany wyżej przepis niekonstytucyjny art. 28 powołanej wyżej ustawy utracił moc *ex tunc* (od początku jego wejścia w życie) czy *ex nunc* (od momentu stwierdzenia jego niekonstytucyjności). Niekiedy przyjmuje się, że przepis traci moc *ex tunc*, a więc od początku, gdy już sam tryb uchwalania był wadliwy (por. Prawo Intertemporalne w Orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego - pod red. Ewy Łętowskiej i Konrada Osajdy; Biblioteka Sądowa - Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, str. 42). Orzecznictwo sądowe wydaje się jednak iść dalej w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego także do stanów faktycznych, w których nie dokonano jego derogacji.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok zatem Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu. Uprawnionym jest wręcz pogląd, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyraźnie przeważa pogląd o skuteczności *ex tunc* wyroków Trybunału Konstytucyjnego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 r.,

I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172, z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNP 2001, nr 10, poz. 331, z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, nie publ. ; wyrok SN z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622, wyrok SN z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001, nr 10, poz. 331). Wypada zauważyć, iż już na tle utraty mocy przez art. 28 wspomnianej wyżej ustawy pojawiły się orzeczenia jednoznacznie przyjmujące ten skutek retroaktywny, a zatem uzasadniające wypłatę świadczenia za okres od 1 października 2011 r., czyli także za okres sprzed utraty mocy przez niekonstytucyjny przepis art. 28 przywołanej wyżej ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r. sygn..akt I UK 519)12 niepubl. ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 lutego 2013 r. II A Ua 41/13 LEX nr 1280645). Podzielając ten kierunek wykładni Sąd Apelacyjny w Białymstoku na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. uwzględnił apelację i dokonał zmiany zaskarżonego wyroku.

Odnośnie wniosku skarżącej zawartego w odwołaniu i apelacji o przyznanie odsetek od wznawianej emerytury, to wniosek ten na zasadzie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., podlegał przekazaniu do rozpoznania organowi rentowemu jako nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie jest dopuszczalne dochodzenie przed Sądem świadczenia z ubezpieczenia społecznego, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego (por. wyrok SN z dnia 23 listopada 1999 r. II UKN 204/09 OSNP 2001/5/169).

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 k.p.c., zasądzając na rzecz odwołującej się uiszczoną przez nią opłatę sądową od apelacji.